

20. 6. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ukládání ochranného léčení a jeho prostupnost s institutem zabezpečovací detence

Ochranné léčení je druhem trestní sankce, konkrétně ochranného opatření, jehož hlavním účelem je terapeutické působení na osoby, které se dopustily trestného činu nebo činu jinak trestného. Ochranné léčení je upraveno v ustanovení § 99 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, v platném znění (dále jen „TZ“), a v ustanoveních § 83 až 89 zákona č. [373/2011](#) Sb., o specifických zdravotních službách, v platném znění.

Ochranné léčení může soud uložit jak v řízení trestněprávním, tak výjimečně také v řízení občanskoprávním. Význam ochranného léčení je stejný jako u zabezpečovací detence, jedná se zejména o zajištění ochrany před nebezpečnými duševně chorými osobami (postiženými duševní poruchou) nebo osobami závislými na návykových látkách jejich umístěním nebo ambulantní péčí ve zdravotnickém zařízení, a to s cílem jejich opětovného zařazení do běžného života. Ochranné léčení je vzájemně prostupné s institutem zabezpečovací detence, což je další druh ochranného opatření, přičemž tato prostupnost spočívá zejména v tom, že odsouzenému může být na základě soudního rozhodnutí změněno ústavní ochranné léčení na zabezpečovací detenci a naopak, a to i opakovaně. Ochranné léčení však v žádném případě nelze uložit vedle zabezpečovací detence. Ochranné léčení má pak buď formu ústavní, kdy je odsouzený umístěn v jedné z psychiatrických léčeben, nebo formu ambulantní, kdy sice nedochází k omezení osobní svobody odsouzeného, nicméně ten je povinen dodržovat frekvenci návštěv u psychiatra. Druhy ochranných léčení jsou pak ochranné léčení psychiatrické, sexuologické, protialkoholní, protitoxikomanické nebo ochranné léčení kombinované.

Soud ukládá ochranné léčení obligatorně, pokud nastane jedna ze tří zákonem předpokládaných situací (§ 99 odst. 1 TZ). Jedná se za prvé o situaci, kdy pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost[1] trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. V tomto případě soud zkoumá, zda duševní porucha této osoby je takového rázu, že při pobytu pachatele na svobodě je velmi pravděpodobná hrozba závažného útoku na zákonem chráněný zájem. Druhým případem je situace, kdy pachatel, který ve stavu zmenšené přičetnosti, popřípadě ve stavu vyvolaném duševní poruchou, spáchal trestný čin a soud dospěje k závěru, že lze upustit od potrestání, neboť ochranné léčení zajistí nápravu lépe než trest. Do tohoto stavu se nesmí pachatel uvést sám a to ani z nedbalosti vlivem návykové látky. Třetím případem situace, kdy pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti a soud uloží trest kratšího trvání a zároveň ochranné léčení vzhledem k pachatelově zdravotnímu stavu.[2]

Zákon také předpokládá situace, kdy je plně na uvážení soudu, zda uloží ochranné léčení (§ 99 odst. 2 TZ). Jedná se primárně o případ, kdy pachatel spáchal trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Soud v takovém případě ukládá vedle ochranného léčení i trest v nezkráceném rozsahu. Dále se jedná o případ, kdy pachatel, který se oddává zneužívání návykové látky a páchal pod vlivem této návykové látky nebo v souvislosti s jejím užíváním, přičemž pachatelovo zneužívání musí mít povahu chorobného návyku. Nestačí totiž ojedinělá opilost nebo experimentování s některou omamnou nebo psychotropní látkou, ani pouhé zjištění sklonů např. k požívání alkoholických nápojů. Co se týče trestných činů spáchaných pod vlivem alkoholu, jsou orgány činné v trestním řízení povinny zjišťovat předpoklady pro ochranné léčení pachatelů, kteří ve významné míře podléhají nadměrnému požívání alkoholu, a u nichž jsou patrné tyto sklony chorobné povahy, což se neobejde bez znaleckého posudku nebo lékařského odborného vyjádření.

Zákon také stanoví podmínky a okolnosti, za kterých je možno přeměnit ochranné léčení na zabezpečovací detenci (§ 99 odst. 5 TZ). Zde je nutné uvést, že změna ochranného léčení na zabezpečovací detenci je možná jen v případě, že pachatel vykonává ústavní ochranné léčení. V případě, že vykonává ambulantní ochranné léčení, které neplní svůj účel nebo nezajišťuje dostatečnou ochranu společnosti, je zapotřebí primárně přistoupit k změně ambulantního ochranného léčení na ústavní ochranné léčení, a teprve poté při splnění zákonných podmínek lze ústavní ochranné léčení přeměnit na zabezpečovací detenci. Při splnění podmínek uvedených v ustanovení § 100 odst. 1 nebo 2 TZ je logickým vyústěním změna ochranného léčení na zabezpečovací detenci už jen z toho důvodu, že zmíněné ustanovení je úpravou zabezpečovací detence obecně. Problematická však může být věta třetí ustanovení § 99 odst. 5 TZ, která zní takto „Bez podmínek § 100 odst. 1 nebo 2 může soud změnit ústavní ochranné léčení na zabezpečovací detenci, jestliže uložené a vykonávané ochranné léčení neplní svůj účel nebo nezajišťuje dostatečnou ochranu společnosti, zejména v případě, že pachatel utekl ze zdravotnického zařízení, užil násilí vůči zaměstnancům zdravotnického zařízení nebo jiným osobám ve výkonu ochranného léčení nebo opakovaně odmítl vyšetřovací nebo léčebné výkony či jinak projevil negativní postoj k ochrannému léčení. Vzájemná prostupnost mezi institutem zabezpečovací detence a institutem ochranného léčení může být na jednu stranu velmi přínosná, a to v případě, kdy chovanec zabezpečovací detence má možnost dostat se do ochranného léčení, protože vidina možnosti dostat se do uvolněnějších poměrů ochranného léčení může motivovat chovance umístěné v zabezpečovací detenci k řádnému plnění stanovených úkolů, dodržování předpisů, ke kázní, kladnému postoji k léčení, tedy obecně tato možnost může působit na chovance jako pozitivní motivace. Poslední slovo v rozhodování má soud, který tak činí na základě podkladů předložených a zpracovaných pracovníky zabezpečovací detence, takže chovanec je i v tomto směru usměřňován chovat se v detenci slušně a řádně a vycházet personálu, se kterým přichází do kontaktu, vstřícně. Pokud se ale zaměříme na směr opačný, tedy možnost přesunu jedince z ochranného léčení do zabezpečovací detence, zjistíme, že extenzivní výklad výše zmiňované věty třetí § 99 odst. 5 TZ, může vést k nežádoucím důsledkům popírajícím principy trestního práva. Změna totiž není vázána jen na podmínky § 100 odst. 1 nebo 2 TZ, které upravují zabezpečovací detenci, nýbrž může být soudem přikázána na základě pouhého faktu, že odsouzený v psychiatrické léčebně projevil negativní postoj k ochrannému léčení. Při souběhu více nešťastných náhod pak může v zabezpečovací detenci skončit člověk, který do ní absolutně nepatří. Otázkou pak také je, zda je vůbec možné účinně přimět k terapii za použití represivních prostředků. Je tedy zapotřebí mít vždy na paměti, že zabezpečovací detence představuje krajní řešení, když jiná opatření z hlediska naplnění účelu ochranného léčení nepřicházejí v úvahu a ochranu společnosti nelze zajistit jinými prostředky.

Závěr

Ochranné léčení je jedním ze zákonných ochranných opatření a představuje stejně jako klasický trest

určité státní donucení, újmu a omezení práv odsouzeného. Shodný cíl ochranných opatření a trestů pak umožňuje jejich ukládání samostatně nebo ve vhodné kombinaci, kdy soud může ochranné léčení uložit samostatně, zejména pokud jde o nepřičetného pachatele, i vedle trestu anebo při upuštění od potrestání. Trestní zákoník navíc stanoví vzájemnou prostupnost a návaznost ochranných opatření, když umožňuje jednak změnit zabezpečovací detenci na ústavní ochranné léčení, ale také ústavní ochranné léčení na zabezpečovací detenci. Z těchto důvodů je také stanovena neslučitelnost uložení ochranného léčení zároveň s uložení zabezpečovací detence.

Mgr. Petra Marková,
advokát

[Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.](#)

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Velké náměstí 1
500 03 Hradec Králové

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691

Fax: +420 466 310 691

gsm: +420 724 794 986

e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

[1] Stav nepřičetnosti musí být dán v době činu, pokud by nastal až později, může být pouze důvodem k přerušení trestního stíhání.

[2] Blatníková, Š., Problematika zabezpečovací detence. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 17

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)